

Framtidsplan för svensk fisketurism

- dags att sätta värde på våra fiskevatten.

Fisketurism - en del av svenskt fritidsfiske

Fiske är ett av våra vanligaste fritidsintressen. Enligt färsk forskning fiskar drygt 1,5 miljoner svenskar på sin fritid. Det är också en viktig reseanledning när utländska resenärer besöker Sverige. Fisketurismen¹ är ett av naturturismens största delsegment som skapar sysselsättning i flera hundra, kanske upp emot tusen, företag och då främst på landsbygden.

För två år sedan (2013) presenterade Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten en gemensam strategi för svenskt fritidsfiske och fisketurism till år 2020. Strategin togs fram tillsammans med fritids- och sportfiskets viktigaste aktörer, och innehåller drygt ett dussin centrala mål kring bland annat tillgänglighet, förvaltning, lagstiftning, marknadsföring och myndigheternas roll. Förslag och ståndpunkter som vi som företrädare för svensk fisketurism i de allra flesta fall delar. Bland annat att fisketurismen **”behöver ges samma förutsättningar som likvärdiga areella näringar”**, att förvaltningen av fiskevatten bör **”styras på ett sätt som medför största möjliga samhällsnytta till minsta möjliga miljökostnad”**, och att **”mycket av det fiske och de naturupplevelser som vi kan erbjuda i Sverige betraktas ... som både exotiskt och exklusivt för utländska turister och går följaktligen att, rätt förvaltad, paketerat och marknadsfört, ta bra betalt för.”**

Vi ställer oss även bakom visionen att fisketurismens omsättning ska fördubblas under det här årtiondet och vara **”en viktig del av svensk besöksnäring som skapar arbetstillfällen och betydande samhällsekonomiska värden.”** I denna framtidsplan har vi identifierat de främsta utmaningarna och möjligheterna för att den visionen ska bli verklighet.

En framtidsplan för levande fiskevatten, fler jobb och bättre villkor

För första gången presenterar svensk fisketurism ett nationellt och övergripande dokument för branschens framtid. En plan för den del av naturbaserad turism som är beroende av och måste värna och vårda levande och hållbara fiskevatten. Ett arbete som syftar till att stärka företagens lönsamhet, konkurrens- och växtkraft och på så vis bidrar till fler jobb. Ett dokument som visar på behovet av att uppgradera fisketurismens status och ge en av landsbygdens främsta framtidsbranscher bättre villkor, likvärdiga med andra areella näringar.

¹ I denna framtidsplan definieras fisketurism som konsumtion av aktiviteter, logi, måltider, transporter och annan service minst tio mil från den egna folkbokföringsadressen och där sport- och fritidsfiske är en av resans främsta anledningar.

Arbetet med framtidsplanen har också blivit en del i en process för att ena branschen om vad som behöver göras. Planen ska ge branschens företrädare vägledning och stöd när fisketurismen diskuteras i förhållande till andra intressen. Vi har även vaskat fram våra mest prioriterade krav och hur vi kan samverka med andra aktörer. I planen finns nu grunderna för att gå vidare med olika former av opinions-, informations- och utvecklingsarbete. Underlaget pekar också ut ett antal områden där vi söker samverkan med berörda myndigheter och finansiärer.

Framtidsplanen speglar fisketurismföretagens perspektiv. Det bygger på dagens i vissa fall begränsade erfarenheter, och visar på vilken kunskap som saknas för att branschen ska fortsätta att växa. Det här är ett första steg och arbetet måste fortsätta. Det innebär att vi tar oss an konkreta utmaningar, men också fortsätter att fördjupa kunskap, analys och dialog om framtiden. Om ett par år måste den här planen, som alla levande dokument, aktualiseras och uppdateras. Då hoppas vi att svensk fisketurism har tagit flera avgörande steg i sin utveckling och att detta underlag kan ersättas med en uppdaterad version.

Fler hållbara fiskevatten

Levande fiskevatten som nyttjas hållbart är grunden för svensk fisketurism. Vår bransch är ännu ung och finns inte alltid med på agendan. Fisketurismen måste också hävda sina intressen mot andra näringsverksamheter som vattenkraft, gruvor, jordbruk och storskaligt yrkesfiske. När olika alternativ ställs mot varandra måste fisketurismen bättre kunna visa hur hundratals företag medverkar till lokal och regional utveckling, nya jobb och exportintäkter. Turism som också bidrar till mjuka värden som att tillgängliggöra sport- och fritidsfisket för fler och sprida kunskap om känsliga ekosystem i hav, sjöar och vattendrag. Fisketurismen har därför synnerligen goda förutsättningar att vara en viktig aktör som bidrar till fler och mer hållbara fiskevatten.

Följande är några av våra viktigaste förslag och ståndpunkter för fler och mer hållbara fiskevatten. Många förslag kan vi med fördel driva tillsammans med andra aktörer som sport- och fritidsfiskare, miljöorganisationer och älvräddare. Fisketurismen bör också vara en kraft för att samla traktens människor i form av fiskevattenägare, skärgårdsbefolkning, samer och många andra.

- En stor andel av våra strömmande vatten och sjöar är sedan länge reglerade via dammar och vattenkraft. **EU:s vattendirektiv och vattenverksamhetsutredningens betänkande** skapar unika möjligheter att radikalt förbättra de biologiska villkoren för olika fiskarter som lax, öring och ål i våra vattendrag. I framför allt norra Sverige handlar det om att tillsammans med andra krafter ställa krav på omlöp och fria vandringsvägar. I södra Sverige kan dessutom förädlad fisketurism ibland vara ett ekonomiskt alternativ, som både skapar fler jobb och ger högre intäkter till bygden än småskalig vattenkraft. Vid sidan av goda argument om högre biologisk mångfald,

friluftsliv och folkhälsa kan fisketurismen bidra med positiva effekter i form av nya jobb, högre exportintäkter och lokal utveckling. Branschen har också goda möjligheter och ett särskilt ansvar för att medverka till breda allianser där även mark- och fiskevattenägare ingår. I närtid är frågan om fria vandringar i våra vattendrag en av våra mest prioriterade frågor. Därför krävs ett fortsatt arbete för att kunna visa hur lokal utveckling och nya jobb kan skapas där vattenkraften ska miljöanpassas.

- Om vattenverksamhetsutredningens betänkande realiserar, blir det än viktigare att formulera alternativ och öka kunskapen om var och hur olika fiskarter bidrar till största möjliga samhällsekonomiska nytta och ökad biologisk mångfald. Ofta är förädlad fisketurism längs våra vattendrag något som skapar avsevärt större intäkter, gynnar fler fiskevattenägare och bidrar till fler jobb jämfört med det som ofta betecknas som **traditionellt husbehovsfiske** i form av nät och fällor runt våra älv- och åmynningar. Med respekt för äganderätten måste konstruktiva förslag formuleras för att öka andelen fisk som vandrar upp och förökar sig i våra vattendrag. Detta bör ske i samverkan med sportfiskare, ansvariga myndigheter och dialog med fiskevattenägare.
- Vi menar också att det **fria nätfisket runt våra kuster** måste ses över och i många fall regleras. Ett exempel är Gotland där nätfisket, inte minst i anslutning till viktiga åar för reproduktion och uppväxt, är ett potentiellt hot mot det sport- och fritidsfiske på havsöringsfiske som har växt fram under de senaste åren.
- I norr utgör den senaste tidens prospektering av olika mineraler ett växande hot mot attraktivt sport- och fritidsfiske i storslagen fjällmiljö. Vi anser därför att Sveriges liberala **minerallagstiftning ska ses över**. Ska företag våga satsa och investera i unika fjällområden för exempelvis köpstarka utländska gäster bör reservat, Natura 2000 och områden med särskilt goda förutsättningar för fisketurism undantas från prospektering. Här finns goda skäl att stärka samverkan med naturskyddskrafter i allmänhet och traditionella näringar som renskötsel i synnerhet.
- Storskaligt yrkesfiske och rovdrift har i många fall skapat obalans i olika ekosystem. Under lång tid har yrkesfisket varit en gynnad bransch med privilegium i form av subventioner och förmåner. I vissa fall konkurrerar yrkesfiske och fisketurism om samma resurser. Det är dags att höja statusen på fisketurismen genom att se över hur olika regelverk tillämpas av våra myndigheter. Vi anser att fisketurism i flera fall bör **jämställas med traditionellt yrkesfiske**. Det som då bör avgöra hur resursen förvaltas, är vilken verksamhet som ger den största samhällsekonomiska nyttan tillsammans med värden som biologisk mångfald och rekreation. Kanske kan Öresund med trålförbud, storskaligt tjuvfiske, omfattande nätfiske och ett populärt sport- och fritidsfiske på torsk och andra arter kunna fungera som en första pilotstudie.
- Även sport- och fritidsfiske kan hota sårbara bestånd av attraktiva fiskar. Därför vill vi även **i högre grad reglera fiske för turism**, rekreation och naturupplevelser, eftersom vår grundinställning är ett hållbart sport- och fritidsfiske i levande vatten. Till en början bör skärpta regler prioriteras när det gäller svaga bestånd och/eller platser

med högt fisketryck i förhållande till den naturliga produktionen. Föregångare på området skulle kunna vara åtgärder för att reglera ett allt effektivare fritidsfiske av hummer. Här varnar nu forskarna för en nedgång i dagens bestånd, som bara är en bråkdel (10 %) av hummerbestånden på mitten av 1800-talet. Utsatta fjällsjöar med särskilt attraktiva bestånd av grov fisk kan vara ett annat pilotområde, för att arbeta fram och förankra praxis och nya förhållningssätt till en ändlig resurs.

- Det **fria hundredskapsfisket** längs våra kuster och i de stora sjöarna är en förmån som uppskattas av många sport- och fritidsfiskare och utnyttjas av företag som bedriver fisketurism. Företrädare för bland annat skärgårdsbefolkning, andra bofasta och fiskevattenägare förespråkar dock en översyn av dagens modell. Ett första steg är att diskutera det [förslag som Sveriges Fiskevattenägareförbund](#) har presenterat kring det fria hundredskapsfisket. Utifrån den dialogen och en möjlig gemensam ståndpunkt, kan processen sedan gå vidare med samtal med Sportfiskarna och berörda myndigheter.
- Fisketurism på **odlad utsatt fisk** är värdefullt där förutsättningar baserade på naturliga bestånd saknas och som komplement när fisket på naturliga bestånd inte är möjligt eller är för krävande för besökaren. Potentialen för tillväxt är stor om nya möjligheter öppnas i samband med att kraftbolagen åläggs att släppa vatten i torrfåror och anlägga omlöp. Denna verksamhet ska bedrivas utifrån god forskning om långsiktiga genetiska och ekologiska effekter. Byråkratin behöver förenklas för uppfödare och anläggningar, bland annat avseende möjligheten att få till fleråriga tillstånd för utsättning av odlad fisk.

Egna normer för en hållbar fisketurism

Fisketurismen har ett eget ansvar för att värdefulla bestånd av fisk förvaltas på ett hållbart vis. De flesta företag har dock sällan egen rådighet över ett avgränsat fiskevatten, och nära samverkan med traktens fiskevattenägare eller fiskevårdsområde är därför grunden för framgång. Många av våra företag kan också gå före som goda exempel, ha egna strängare regler och aktivt bidra till fiskevård. Ibland är ett större engagemang i det berörda fiskevårdsområdet en möjlig väg framåt. Vi ser positivt på ett större utbud av förädlade upplevelser som med fördel även inkluderar boende, lokala matinköp, måltider, guidningar och annan service. Något som gynnar lokal ekonomi och hållbara fiskevatten. Därför finns det skäl att bevaka och även diskutera motsatsen, exempelvis påtagliga lågprisprodukter utifrån enkelt boende med frysbox och möjlighet att ta med sig större mängder fisk hem.

- Ett **selektivt fiske med återutsättning** är branschens främsta bidrag till levande och långsiktigt hållbara fiskevatten. Selektivt fiske handlar dock inte bara om att sätta tillbaka fisken, utan minst lika mycket om att begränsa ett alltför effektivt sportfiske, ta hänsyn till lekperioder, vattentemperatur och andra parametrar. Överlag förordar vi mini- och/eller maximått, begränsningar i antal matfiskar per dag och sportfiskare,

och regler för när på året och var i området man får fiska. Sport- och fritidsfiske har en enorm potential, som kan bidra till att bevara och ge ekonomiskt värde till svenska fiskevatten, men det finns även kritik mot ett fiske där fångade fiskar sätts tillbaka. Därför behöver vi bättre kunskap på området och på sikt utveckla en etisk branschpolicy för hållbart och selektivt sport- och fritidsfiske.

- Många fiskevårdsområden saknar tak för antal fiskare per dag eller vecka. Trots ett selektivt fiske med återutsättning kan detta ibland leda till ett överuttag och särskilt då det handlar om känsliga bestånd. Branschen bör därför föreslå **begränsningar av antalet utövare** inom särskilt värdefulla och känsliga områden. I detta resonemang bör även gästens upplevelsekaraktär vägas in. Färre utövare resulterar nämligen ofta i nöjdare besökare. Inledningsvis kan vissa områden, gärna med kvalitetsmärkt fiske enligt Naturens Bästa, gå före. På sikt bör detta utmynna i vägledande nationella riktlinjer.
- **Fångststatistik** ökar intresset för ett fiskevatten, gör det lättare att över tid följa beståndens utveckling och bidrar vanligtvis till en positiv marknadsföring. Här finns skäl att diskutera hur denna praxis kan spridas till fler, behov av nationell samordning kring hur statistiken redovisas och en dialog med myndigheter om detta kan användas och kopplas till olika mål för miljöövervakning och naturskydd.
- **Vinterfiske** är en populär fritidsupplevelse i främst norra Sverige. Vi tror dock att ganska få renodlade fisketurismföretag är involverade i detta. Däremot är det relativt vanligt att fjällstationer, boendeanläggningar och andra aktivitetsföretag erbjuder vinterfiske eller hyr ut utrustningen. På sikt bör kunskap och kompetens även på detta område höjas och det kan finnas ett behov av att formulera en allmän policy för vinterfiske.
- Enligt Havs- och vattenmyndigheten uppgick värdet på sålda fiskekort till 284 miljoner kronor under 2013. Enligt samma undersökning var sport- och fritidsfiskets sammantagna utgifter nästan sex miljarder kronor, vilket innebär att mindre än fem procent hamnade hos de som äger fiskerätten och förvaltar våra fiskevatten. Det är en liten andel, inte minst i jämförelse med vad som spenderas på utrustning. Vi bör därför aktivt verka för att **bygden får en större del av kakan**. Detta kan både ske genom en annan prissättning på dagens fiskekort, men också genom att stimulera fler att konsumera mer på destinationen i form av logi, måltider, lokalt inhandlade livsmedel och guidade upplevelser.

Samverkan för jobb, hållbara fiskevatten, bibehållen infrastruktur och service

Ett brett och förädlat utbud av sportfiskeupplevelser bidrar till regional utveckling och nya jobb på landsbygden. Långsiktig hållbar förvaltning av attraktiva fiskevatten gynnar också besökare på egen hand, eftersom utbudet av större fisk ökar. Ett alltför ensidigt fokus på gästfiskare med tjockare plånbok kan dock skapa konflikter med lokala och andra besökande sport- och fritidsfiskare. Här behövs balanserade och genomtänkta lösningar, som tar hänsyn

till alla grupper. System som i tid och rum dimensionerar olika grupper kan vara en väg att gå. Samtidigt finns här möjlighet till samsyn och samverkan mellan turism, förvaltning och brukare. Bättre tillgång på kvalitetsfiske gynnar även besökaren på egen hand och kan dessutom skapa lokala jobb och bidra till regional infrastruktur som affärer, restauranger och annan service.

- I Sverige är det **brist på exklusiva vatten** för fisketurism av riktigt hög kvalitet. Vi syftar då på rådighet eller en tydligt definierad förfoganderätt över en begränsad älvsträcka, enstaka sjö eller en del i ett sjösystem. I fjällvärlden finns på några håll goda exempel på samverkan mellan turistföretag, fiskevårdsområden och berörda samebyar. Dessa erfarenheter behöver summeras och spridas. Vi tror också att rådighet och tydliga nyttjandeavtal är en möjlighet som behöver diskuteras mer inom flera fiskevårdsområden. En dialog med Sveriges Fiskevattenägareförbund bör därför inledas, och en uppgift blir sedan att formulera och sprida information om fungerande samverkansmodeller.
- Olika former av rådighet över vatten och bra fiske är basen för att företag ska våga satsa. Det handlar inte minst om fler och bättre **högkvalitativa fiskeanläggningar** med boende, måltider, guidningar och annan service, men också om ett profilstarkt utbud av trolling, båtturer, kurser, enskilda guidningar och bra självhushåll vid hållbara fiskevatten. Sverige behöver ett genuint och riktigt bra paketerat utbud av fiske på öring, lax och harr, men också arter som abborre, gös och gädda. Ett sådant kvalitativt utbud stärker möjligheten att profilera Sverige som en attraktiv fiskedestination, vilket i sin tur både bidrar till växande volymer och bättre lönsamhet. I samverkan med offentliga aktörer föreslår vi därför en flerårig och välplanerad satsning för att få fram minst ett par dussin professionella företag, som på allvar kan axla uppgiften att profilera och marknadsföra svensk fisketurism internationellt. I den satsning ska givetvis befintliga märkningssystem, och då i första hand Naturens Bästa, användas.
- Fler framgångsrika fiskeföretag skapar både nya jobb på landsbygden och främjar svensk export. En sådan utveckling ger tunga argument för att kraftbolagen ska investera i omlöp och fria vandringsvägar för olika fiskarter. Utvecklingen kräver en **närmare samverkan med landets fiskevattenägare**, där det redan finns en samsyn på utmaningen kring fria vandringsvägar, god ekologisk potential och fisketurism som alternativ/komplement till småskalig vattenkraft.
- Sveriges Fiskevattenägareförbund är också den naturliga samarbetspartnern för att utveckla en **bättre lokalt förankrad fisketurism**. Dialogen med fiskevattenägarna bör därför fördjupas, och kunskap och goda exempel på samverkan spridas vidare.
- Regelverket kring **strandskyddet**, eller möjligen en alltför strikt tolkning från flera länsstyrelser, har skapat problem för många fisketurismföretag. Sveriges Fiskevattenägareförbund prioriterar en översyn av detta regelverk. Fisketurism innebär vanligtvis inte att övrigt friluftsliv begränsas och kortvariga besökare markerar sällan revir mot andra. Därför vill vi att regelverket kring strandskyddet ses

över och en uppgradering av fisketurismens status sker. Det är orimligt att traditionella näringar som jord- och skogsbruk i hög grad undantas från strandskyddets regler, medan en ny och växande framtidsbransch som fisketurismen har uppenbara svårigheter att få till rimliga dispenser och en mer tillåtande praxis. Samtidigt behöver vår egen kompetens på området fördjupas och våra ståndpunkter i frågan utvecklas, och stämmas av mot berörda myndigheter och strandskyddets förespråkare.

- **Samverkan med fiskevårdsområden** och kanske även lokala sportfiskeklubbar är ett annat viktigt område, som med hjälp av framtida insatser kan utvecklas till gagn för både fisketurism och sport- och fritidsfiske på egen hand.
- Att på olika vis **öka kunskaperna om fisketurismens potential** och möjligheter bland beslutsfattare inom kommuner, regionala organ och lokalt ledda utvecklingsinsatser är en annan viktig utmaning.

Utmaningar och styrkor för svensk fisketurism

Trots mycket goda förutsättningar har Sverige ännu inte lyckats positionera sig som en av Europas främsta sportfiskedestinationer. Ambitioner på området saknas inte. Havs- och vattenmyndigheten har tillsammans med Jordbruksverket slagit fast att fisketurismen ska fördubblas under detta årtionde. Redan idag är fisketurismen en av naturturismens viktigaste delbranscher, och enligt den senaste gränsundersökningen (IBIS 2013) uppgav drygt 800 000 utländska besökare att de hade fiskat under sin Sverigevistelse. Det är nästan lika många som svarade att de hade besökt en musikfestival eller konsert, och mer än dubbelt så många som gästade ett idrottsevenemang.

Den avgörande frågan är hur detta ska gå till. Här behövs mer kunskap, bättre analys och en vilja att lära av tidigare satsningar. Det gäller såväl branschen själv, landets företag, men också myndigheter och beslutsfattare som medverkar i olika former av stöd- och utvecklingsarbete.

- Flera undersökningar och kartläggningar visar att svensk fisketurism består av hundratals, kanske bortåt tusen, i huvudsak små företag. Ofta är det familje- eller enmansföretag där det egna fiskeintresset är den drivande kraften. Dagens sport- och fritidsfiske har växt fram under drygt ett halvt sekel hand i hand med en stark allemansrätt, tydliga politiska mål kring friluftsliv och rekreation, och under en tid som har präglats av en stark urbanisering. Under dessa årtionden har tillgänglighet för många, i stora delar av Sverige och till ett lågt pris varit det överordnade perspektivet. Fisketurismen, som resurs för nya jobb och lokal utveckling, har däremot spelat en mindre roll. Detta är på väg att förändras, men av historiska skäl präglas en stor del av vårt utbud av en **låg förädlingsgrad**. Paketeringen är ofta enkel, ibland bara ett fiskekort och i andra fall en fiskevecka med boende med självhushåll och tillgång till båt. För att profilera Sverige som en attraktiv destination för fiske

behövs ett tydligt toppsegment av riktigt duktiga turismentreprenörer, som till olika målgrupper kan leverera ett brett utbud av olika konkurrenskraftiga upplevelser vid attraktiva fiskevatten. Hundratals företag behöver också stimuleras till att komplettera sitt basutbud av fiske på egen hand i hyrd stuga, med tilläggsprodukter som både berikar besöket och bidrar till ökade intäkter på resmålet. Pusselbitar som gedigen kompetens, bred erfarenhet och olika nätverk finns redan på plats för att fördubbla fisketurismens omsättning. Vad vi efterlyser är långsiktiga nationella insatser under ledning av branschens egna företrädare och med värdefullt stöd av offentliga aktörer.

- En bidragande orsak till dålig lönsamhet och svag tillväxt är ett underprissatt utbud av enbart stuguthyrning vid fina fiskevatten. Ibland handlar det om **verksamhet utan F-skatt** som **marknadsförs via kommunala och regionala turismorganisationer** med offentliga medel. Här behövs en översyn av hur omfattande problemet är, dialog med berörda organisationer och kanske riktlinjer kring hur stugförmedling inte ska snedvrída konkurrensen och försämra branschens lönsamhet.
- Ekoturismföreningen och Sveriges Fisketurismföretagare har tidigare pekat på **krångliga momsregler** som bidrar till onödigt högt pris på guidat sport- och fritidsfiske. Märkligt är också olika moms på fiskekort beroende på vem som äger vattnet och/eller säljer kortet. Dagens momsregler får som konsekvens en lägre lönsamhet, sämre tillväxt och färre jobb för fiskeguidar, och försämrar vår konkurrenskraft mot exempelvis Norge där naturguidningar är helt moms fria. Arbetet för att inkludera naturguidningar i kultur- och idrottsmomsen på sex procent måste därför fortsätta.
- Det behövs också en översyn och **analys över vilka andra skatter**, avgifter och administrativa regler som försämrar tillväxt och svensk konkurrenskraft.
- En annan utmaning är att för **få företag växer och anställer**. Skälen till detta behöver klargöras, men handlar förmodligen om en mix av rädsla att anställa, krångliga regler och en relativt hög andel livsstils- eller hobbyföretag med begränsade ambitioner att växa. I detta sammanhang är även kommande generationsskiften en strategisk utmaning. Vi tror att få av dagens verksamma företag har en plan för hur verksamheten ska leva vidare. Det är också nödvändigt att grundligt analysera vad som krävs för att ett företag inom fisketurism ska nå rimlig lönsamhet. Här bör möjliga synergieffekter kring bland annat bokning, administration och bokföring granskas och för- och nackdelar med att flera företag går ihop eller köps upp av en större aktör diskuteras.
- Vi tror också att det är nödvändigt att fråga sig hur väl traditionella marknadskrafter, som normalt resulterar i en dynamisk utveckling där de skickligaste företagen växer, fungerar inom naturbaserad turism. Mycket tyder på att **konkurrensen mellan företagen på en destination är otillräcklig**. Ett stort offentligt inslag på en marknad där avlägsna kunder gör få köp hämmar sannolikt branschens utveckling. Här måste kunskapsläge och analys fördjupas med hjälp av kunniga ekonomer och forskare.

Återförsäljare, märkningar och experter inom branschen kan vara krafter som bidrar till mer dynamik och utveckling. Detta är en utmaning som gäller all naturbaserad turism.

- Under de senaste 15 åren har många regionala och lokala projekt kring fisketurism genomförts. Flera insatser har bidragit till bättre kunskaper och en mer professionell bransch. Sammantaget tvingas vi dock konstatera att alla dessa projekt finansierade med offentliga medel inte har resulterat i tillräckliga framgångar. En avgörande brist har varit att kortsiktiga, ofta treåriga, **utvecklingsprojekt alltför sällan ger bestående resultat**. Vissa projekt har ibland även bidragit till att snedvrída konkurrensen och underminera befintliga verksamheter. Vi vill därför se ett nationellt omtag och efterlyser utvärderingar och fördjupad analys för att kunna lära av tidigare erfarenheter. Vi tror också det är klokt att snegla på verksamheter som idrotten. Här finns tydliga kopplingar mellan bredd och elit, rörelsens egna organisationer står i centrum, en hel del stöd är både återkommande och långsiktigt, hockeylaget Tre Kronor är inte en treårig projektsatsning, utan tvärtom görs satsningar på barn och juniorer där resultatet slår igenom först tio år senare. Vi föreslår därför att alla större satsningar ska göra en konsekvensanalys om och i så fall hur nya projekt påverkar redan befintliga verksamheter. Myndigheter måste också se till att kompetensen om dessa frågor höjs bland ansvarig personal. Detta för att beviljade projekt ska göra största möjliga nytta och minsta möjliga skada.
- Vi ifrågasätter också **den slagsida åt lokal och regional utveckling** som under lång tid präglat utvecklingsinsatser för landsbygden och inte minst inom naturbaserad turism. Lokal och regional utveckling är grunden, men måste (i synnerhet om Sverige ska hävda sig i internationell konkurrens) balanseras med rejäla nationella insatser. Här måste branschens egna organisationer, där kompetens, erfarenheter och ett tydligt näringsperspektiv finns, ha en nyckelroll. Fisketurismens konkurrens- och växtkraft måste därför stärkas via långsiktig och klok finansiering i nära samverkan med branschens egna organisationer.
- Idag finns åtminstone två nationella organisationer som företräder branschen - **Sveriges Fisketurismföretagare och Ekoturismföreningen**. Tillsammans organiserar dessa två en mindre del av de verksamma företagen inom svensk fisketurism. Här måste branschen bli bättre på att attrahera fler medlemmar och bygga starkare nätverk. Dessa två organisationer anser nu att tiden är mogen för att undersöka för- och nackdelar med en gemensam organisation för svensk natur- och fisketurism. Vi hoppas kunna påbörja arbetet under 2015 och fatta beslut under 2016. Parallellt med den processen pågår också en dialog om närmare samarbetsformer med den nationella marknadsföringsorganisationen SwedenFishing.
- Dagens **utbildningar för fiskeguider** runt om i landet är ett annat område som behöver ses över. Relativt få företag har möjlighet att anställa nya guider och mest handlar det om säsonganställningar. En närmare dialog mellan företag och utbildningar behövs för att skapa rätt förväntningar och villkor för de guider som

anställs. Viktigt är att ge en rättvis bild av jobbet där tiden att guida och fiska ofta är begränsad och en arbetsdag ofta fylls av mindre glamorösa uppgifter som städning, reparationer och underhåll. Inte alla skolor inkluderar kunskaper i företagande, och även om så sker är det en rejäl utmaning att som nyutbildad guide starta eget. Vi vill därför på sikt få möjlighet att fördjupa diskussionen med olika företrädare för dagens skolor med målet att vässa dagens utbildningar. Dessutom behöver vi öka kunskapen om utbildningarnas resultat i form av andel arbetade guider, deras kunskaper, företagets erfarenheter, behov och möjligheten att skapa andra fungerande karriärvägar för att på sikt förse en allt mer professionell bransch med en allt mer kompetent personal.

- Fiske från båtar längs våra kuster, kanske även i våra större sjöar, begränsas av olika **regler kring passagerartrafik med båt**. Idag kan vi bara peka på behovet av en översyn, men vi vet inte vilken mån gällande regler behöver anpassas till fisketurismens behov.

System för marknadsföring och märkningar - steg mot vassare företag

Kvalitetsmärkningar, branschorganisationer och vissa typer av nätverk borde räknas som strategisk infrastruktur för långsiktig utveckling och stärkt konkurrenskraft av svensk natur- och fisketurism. Sedan millenniumskiftet har många insatser på området bestått av kortare utvecklingsprojekt som har förväntats leva vidare av egen kraft. Idag kan vi konstatera att detta ofta inte varit realistiskt att uppnå. Flera insatser har bidragit till värdefull produkt- och företagsutveckling, men resultaten hade i många fall blivit bättre utifrån en tydlig målbild och en större samverkan mellan olika aktörer på nationell, regional och lokal nivå. Framtida insatser måste därför bygga på tidigare vunna erfarenheter.

- **Internet har skapat helt nya möjligheter** för små turismarrangörer att nå internationella resenärer över hela världen. För kunder i andra länder är det dock ofta svårt att bedöma vilka fisketurismföretag, som kan leverera förväntad kvalitet till rätt prislapp. En snygg webbsida blir en fördel, men motsvaras kanske inte alltid av den kvalitet som levereras på plats. Något som kan resultera i missnöjda kunder och badwill för ett resmål och i värsta fall hela Sverige. Seriösa och väl fungerande märkningar av kvalitet, hållbarhet och gästupplevelser blir ur ett sådant perspektiv en nationell angelägenhet.
- Trots flera olika satsningar som exempelvis Top 10 Fishing och andra har Sverige inte på allvar förmått **skapa en långsiktig exportkompetens**. Flera turismföretag har, ibland utifrån olika projektsatsningar, men kanske mer i samverkan med utländska återförsäljare tagit position på olika internationella marknader. I vissa fall har märkningar som Naturens Bästa och marknadsföringsplattformen SwedenFishing bidragit till dessa framgångar. För att kunna bygga vidare på detta behövs i ett första

skede en utvärdering av tidigare gjorda exportsatsningar och då lämpligen i samverkan med den kompetens som exempelvis VisitSweden förfogar över.

- **Kvalitetsmärknigen Naturens Bästa** har funnits i drygt tolv år. De senaste åren har arbetet präglats av resursbrist. Något som omöjliggjort ambitionen att samla Sveriges främsta fisketurismarrangörer för gemensamma exportsatsningar, men också hindrat ett värdefullt erfarenhetsutbyte mellan landets mest erfarna företag på området. För ett par år sedan pekade VisitSweden ut tre strategiska märkningar för hållbar turism - KRAV, Svanen och Naturens Bästa. En slutsats som tyvärr inte fick någon fortsättning, inte gav några effekter för landets naturturism och inte ledde till att ekoturismen stärktes med mer resurser. Vår naturturism är en av våra främsta reseanledningar och bidrar aktivt till att profilera Sverige som ett attraktivt resmål. Detta samtidigt som naturturismen bara får en marginell del av den totala turismomsättningen. Borde det då inte en kvalitetsmärkning som Naturens Bästa vara en nationell angelägenhet, och inte som idag fullt ut finansieras av företrädesvis mindre naturturismföretag? Vi menar att detta är en strategisk fråga för svensk besöksnäring och något som måste besvaras i samverkan med berörda myndigheter. Utifrån en nationell överenskommelse kring vilka märkningar som ska prioriteras, måste sedan en långsiktig finansiering säkras och berörda turismorganisationer på lokal och regional nivå stimuleras att använda dessa verktyg för branschutveckling och stärkt konkurrenskraft.
- Efter avveckling av Top 10 Fishing påbörjades arbetet år 2010 med att samordna och stärka marknadsföringen av svensk fisketurism via det Nationella Turistfiskeprojektet. Projektet har omvandlats till den ekonomiska föreningen **SwedenFishing**. Steget från projekt till fortlöpande verksamhet är inte helt enkel och kräver samverkan med olika parter för att lyckas. Arbetet med denna plan har därför startat en process där SwedenFishing tillsammans med Sveriges Fisketurismföretagare och Ekoturismföreningen diskuterar en fördjupad samverkan på nationell nivå.

Sätt värde på svensk fisketurism - en resurs för framtiden

Landets fisketurism har synnerligen goda förutsättningar att bli en positiv och samlande kraft för fler hållbara fiskevatten med attraktivt kvalitetsfiske. Utifrån tidigare satsningar, olika nätverk och erfarenheter runt om i landet är möjligheterna också särskilt fördelaktiga för att utveckla och stärka vår konkurrenskraft på området. Vad som behövs är en enad och starkare bransch, som tillsammans med övrig besöksnäring och berörda myndigheter lär av gjorda misstag, vågar tänka nytt och har förmåga att utveckla nya utvecklingsmodeller.

Det handlar inte bara om bättre lönsamhet, regional utveckling och stärkt konkurrenskraft, utan också om att kunna möta framtidens stora utmaningar, som klimatförändringar, ändliga resurser, färre jobb på landsbygden och ett allt mer urbaniserat Sverige. Framtiden lär kräva effektivare resursanvändning jämfört med dagens traditionella semester och friluftsliv, som

ofta bygger på exempelvis egna sommarstugor och båtar. Dyr infrastruktur som rimligen kan nyttjas effektivare, inte minst då modern informationsteknik möjliggör smartare lösningar för att hyra och låna utrustning. Ett växande klimathot bör mötas med insatser för att skapa bättre möjligheter för miljöanpassade transporter med tåg, buss, samåkning och andra lösningar. Mycket av detta möjliggör också en fortsatt växande tjänstesektor, som inte bara använder våra resurser mer effektivt, utan samtidigt bidrar till nya jobb på landsbygden. En positiv effekt i ett land med en av Europas snabbaste urbaniseringar, och där spänningen mellan storstad och landsbygd växer.

Ett brett utbud av kunniga fisketurismföretagare tillgängliggör även sport- och fritidsfiske som rekreation och naturupplevelser för fler svenska och internationella besökare. Fler lokala guider bidrar till fler högkvalitativa upplevelser för nya besökare. Svensk fisketurism bör i större utsträckning även kunna bidra till vården av värdefulla fiskevatten, och därmed stimulera tusentals fiskevattenägare runt om på svensk landsbygd att investera i en bättre förvaltning. Här finns nya möjligheter för att använda intresserade arrangörer i insatser kring forskning, förvaltning och skydd av viktiga biotoper för svenskt fritids- och sportfiske.

Vår förhoppning är att förslagen i den här framtidsplanen kan förverkligas inom den närmaste tiden. I så fall tydliga steg mot fler levande fiskevatten, nya jobb och bättre villkor för svensk fisketurism.

Per Jobs, ordförande för Sveriges Fisketurismföretagare,

Per Jiborn, verksamhetsansvarig i Ekoturismföreningen och

Kalle Hedin, ordförande för SwedenFishing ekonomisk förening